

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Запитання та відповіді

Нінель КЛИМЕНКО,

викладач Інституту післядипломної педагогічної
освіти Київського університету імені Бориса
Грінченка, кандидат історичних наук

Хто є молодим фахівцем (спеціалістом)?

Молоді спеціалісти (фахівці) — випускники вищих навчальних закладів, яким присвоєно кваліфікацію фахівця з вищою освітою різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, працевлаштовані на підставі посвідчення про направлення на роботу. Такі особи вважаються молодими фахівцями протягом 3 років з моменту укладення ними трудового договору із замовником.

Вищі навчальні заклади України здійснюють підготовку спеціалістів за рахунок: коштів державного бюджету різних рівнів — за державним замовленням; коштів юридичних та фізичних осіб — для роботи у недержавному секторі народного господарства; власних коштів особи — для роботи у державних і недержавних секторах народного господарства (за бажанням). Особи, які навчаються за рахунок державних коштів, укладають з адміністрацією вищого навчального закладу угоду, за якою вони зобов'язуються після закінчення навчання працювати в державному секторі народного господарства не менше 3 років.

Які нормативно-правові акти регулюють порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів?

Цей порядок регулюється: Законом України «Про освіту» (стаття 52); Кодексом законів про працю України (стаття 197); Постановою Кабінету Міністрів України «Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням» від 22 серпня 1996 р. № 992, а також іншими нормативними актами. Особливе місце серед нормативного масиву займає Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» від 4 листопада 2004 року № 2150-IV, який набув чинності з 1 січня 2008 року. Для реалізації цього закону була затверджена постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2008 року № 223 «Деякі питання надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем», де визначено пе-

релік професій і спеціальностей, за якими роботодавцю може надаватися дотація у разі забезпечення молоді першим робочим місцем.

На його реалізацію в 2008 році було передбачено державні асигнування в сумі 32 млн гривень, а в 2010 році лише 10 млн.

Що таке дотація і яким чином молодь забезпечується першим робочим місцем?

Дотація — це кошти Державного бюджету України та кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, що надаються роботодавцю для покриття витрат на заробітну плату молодого спеціаліста, який здобув вищу або професійно-технічну освіту і забезпечується першим робочим місцем за направленням державної служби зайнятості.

Перше робоче місце — це місце, на яке працевлаштовується особа після закінчення навчання в професійно-технічному або вищому навчальному закладі за отриманою професією (спеціальністю), а також після проходження строкової військової або альтернативної (невійськової) служби після навчання. Першим робочим місцем з наданням роботодавцю дотації забезпечується молода особа, яка звернулася до державної служби зайнятості не пізніше, ніж через 6 місяців після закінчення навчального закладу (без урахування періоду проходження строкової військової або альтернативної (невійськової) служби) та перебуває на обліку в державній службі зайнятості як безробітна. Дотація строком на два роки надається роботодавцю в разі прийняття на роботу за направленням державної служби зайнятості молодої людини, якій надається перше робоче місце за нижчепереліченими професіями (спеціальностями).

Професії: електрогазозварник, електрозварник ручного зварювання, електромонтер з ремонту та обслуговування електрообладнання, електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування, електрослюсар підземних споруд та комунікацій електрозв'язку, електрослюсар підземний, кондитер, кухар, маляр, муляр, верстатник широкого профілю, фрезерувальник, столяр будівельний, слюсар з ремонту автомобілів, слюсар-ремонтник, слюсар з ремонту рухомого складу, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, токар, тракторист, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, тракторист (лісозаготівельні роботи), швачка, вишивальник, штукатур.

Спеціальності: дошкільне виховання, початкове навчання, соціальна педагогіка, дефектологія, книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія, документознавство та інформаційна діяльність, бібліотечна справа, образотворче та декоративно-прикладне мистецтво, фінанси, облік і аудит, економіка підприємств, бухгалтерський облік, менеджмент організацій, туризм, екологія та охорона навколишнього середовища, автомобілі та автомобільне господарство, розроблення родовищ корисних копалин, шахтне і підземне будівництво, буріння, маркшейдерська справа, швейні вироби, швейне виробництво, механізація сільського господарства, лісоінженерна справа, промислове і цивільне будівництво, теплогазопостачання і вентиляція, агрохімія і ґрунтознавство, агрономія, плодощовівництво і виноградарство, лісове господарство, лікувальна справа, педіатрія і ветеринарна медицина.

Дотація надається роботодавцю, який використовує найману працю не менше 6 місяців, та за умови, що протягом останніх 6 місяців не проводилося скорочення чисельності працівників за професією (спеціальністю), за якою працевлаштовується молодий спеціаліст, а також немає відомостей про відсутність на дату звернення заборгованості щодо сплати страхових внесків до Фонду, нарахованої пені та фінансових санкцій за порушення норм Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», Закону України «Про зайнятість населення» та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та росту молоді в Україні». Дотація надається роботодавцю щомісячно протягом одного року в розмірі фактичних витрат на основну та додаткову заробітну плату прийнятого з наданням дотації молодого спеціаліста (але не вище середньої заробітної плати, що склалася за всіма видами економічної діяльності в області) за минулий місяць та сум внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Роботодавець зобов'язаний забезпечити гарантії зайнятості молодого спеціаліста, прийнятого на роботу з наданням дотації, та не розривати трудовий договір за скороченням чисельності або штату працівників протягом двох років. Між центром зайнятості й роботодавцем укладається договір про забезпечення молодого фахівця першим робочим місцем з наданням роботодавцю дотації, який набуває чинності з дня прийняття на роботу безробітного із числа молоді за направленням базового центру зайнятості та діє протягом двох років.

Які особливості працевлаштування молодих спеціалістів?

Особливості працевлаштування студентів-бюджетників регламентується «Порядком працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992.

Випускники вищих навчальних закладів, яким присвоєно кваліфікацію фахівця з вищою освітою різних освітньо-кваліфікаційних рівнів («молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр») і які працевлаштовані на підставі направлення на роботу, вважаються молодими фахівцями протягом трьох років з моменту укладення ними трудового договору із замовником. Керівники вищих навчальних закладів після зарахування осіб на навчання за державним замовленням (студентів-бюджетників) укладають з ними угоду встановленої форми. За рік до закінчення навчання обласна державна адміністрація укладає контракти з виконавцями державного замовлення відповідно до кількості замовлених місць і подає міністерствам та відомствам, яким підпорядковуються вищі навчальні заклади, що виконують державне замовлення, перелік місць працевлаштування та умов, які вони зобов'язуються створити випускнику (забезпечення житлом, розмір заробітної плати, інші соціальні гарантії). Замовники несуть відповідальність за достовірність поданої інформації про потребу у фахівцях. Тобто за рік до завершення навчання ВНЗ уже має визначитися з майбутнім працевлаштуванням студентів-бюджетників.

Згідно з угодою випускник зобов'язаний глибоко оволодіти всіма видами професійної діяльності, передбаченими відповідною кваліфікаційною характеристикою, та відпрацювати у замовника не менше трьох років, а вищий навчальний заклад — забезпечити відповідні якості та рівень підготовки фахівця з вищою освітою. Випускники, які уклали угоду з вищим навчальним закладом після зарахування на навчання, повинні відпрацювати за місцем призначення не менше трьох років.

У разі відмови випускники повинні у встановленому порядку відшкодувати до державного бюджету повну вартість навчання. Випускники, які закінчили вищі навчальні заклади за власний рахунок, мають право обирати місце працевлаштування за особистим бажанням.

Якщо випускник без поважних причин не захистив дипломний проект, замовник може надати йому роботу з урахуванням одержаної спеціальності та кваліфікації. Випускник, призваний на строкову військову службу до Збройних Сил, після її закінчення зобов'язаний прибути на роботу за призначенням. Перебування у Збройних Силах зараховується в передбачений угодою термін роботи за призначенням. Це стосується також випускників, які проходять альтернативну (невійськову) службу. Час перебування жінки після закінчення вищого навчального закладу у відпустці у зв'язку з вагітністю, пологами, доглядом за дитиною до досягнення нею трирічного віку зараховується до терміну роботи за призначенням. Якщо умови угод, укладених до шлюбу чоловіком і дружиною, не передбачають направлення їх до одного населеного пункту, місце їх роботи визначається за домовленістю між ними й замовниками, а у разі, коли вони не дійшли згоди, один із подружжя має право розірвати договір в односторонньому порядку.

У разі неприбуття молодого фахівця за направленням або відмови без поважної причини приступити до роботи за призначенням, звільнення його з ініціативи адміністрації за порушення трудової дисципліни, звільнення за власним бажанням, протягом трьох років випускник зобов'язаний відшкодувати у встановленому порядку до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі витрати. Але процедури (встановленого порядку) повернення коштів за навчання до бюджету наразі немає, як і компенсації замовникові.

Випускникові, якому відмовлено в прийнятті на роботу після прибуття до місця призначення, замовник компенсує витрати, пов'язані як із переїздом випускника і членів його сім'ї до місця призначення, так і з поверненням до постійного місця проживання (якщо він був направлений до іншої місцевості) згідно з визначеними в угоді умовами.

У разі відмови у прийнятті на роботу за призначенням і звернення молодих фахівців до центрів зайнятості замовники відшкодовують державній службі зайнятості всі витрати, пов'язані з їх працевлаштуванням, перепідготовкою, виплатою допомоги по безробіттю та матеріальної допомоги в розмірі стипендії під час проходження ними професійної підготовки та перепідготовки. Одержані кошти спрямовуються до місцевої частини Державного фонду сприяння зайнятості населення. Спори, що виникають у випадках порушення угод, розглядаються в судовому порядку.

Керівництво вищого навчального закладу не пізніше ніж за рік до закінчення навчання пропонує майбутньому випускникові посаду відповідно до укладеної угоди. При цьому вищим навчальним закладом оформлюється картка працевлаштування випускника в двох примірниках на кожну особу. Перший примірник зберігається у вищому навчальному закладі, другий надсилається замовникові. Замовник не пізніше ніж за два місяці до закінчення навчання на підставі одержаної картки працевлаштування підтверджує вищому навчальному закладу достовірність надісланого ним переліку місць працевлаштування випускників. Вручення

молодому спеціалісту диплома про закінчення вищого навчального закладу, направлення на роботу та видача належних йому коштів, які перераховані до вищого навчального закладу замовником, здійснюється протягом семи днів після закінчення ним вищого навчального закладу. Оформлене замовником або вищим навчальним закладом (за домовленістю із замовником) направлення на роботу є підставою для укладення трудового договору між молодим фахівцем і замовником. Молодий фахівець повинен прибути до місця призначення у термін, визначений у направленні на роботу.

Якщо замовник відмовив молодому фахівцеві у прийнятті на роботу, останній звертається до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні. При цьому пред'являється направлення на роботу і скріплена печаткою замовника довідка про відмову у працевлаштуванні. Реєстрація молодих фахівців у державній службі зайнятості здійснюється за місцем постійного проживання.

Молодим фахівцям, які одержали направлення на роботу після закінчення вищого навчального закладу, надається відпустка тривалістю 30 календарних днів. За час відпустки молодим фахівцям виплачується допомога у розмірі академічної або соціальної стипендії, яку вони отримували в останній місяць навчання у вищому навчальному закладі (крім додаткової соціальної стипендії, що виплачується особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи), за рахунок замовника.

Після укладення трудового договору на молодих фахівців поширюються усі види соціального захисту, передбачені колективним договором працівників підприємства, установи, організації. Молодим фахівцям, які звернулися за сприянням у працевлаштуванні до державної служби зайнятості й зареєстровані як такі, що шукають роботу, протягом десяти календарних днів з моменту реєстрації підшукується відповідна робота з урахуванням спеціальності. Якщо підходящої роботи не запропоновано, їм надається статус безробітних з виплатою допомоги по безробіттю до розв'язання питання про працевлаштування згідно із законодавством про зайнятість населення. В цей період молоді фахівці мають право на безоплатну професійну орієнтацію, а також на участь в оплачуваних громадських роботах. На осіб, зайнятих на громадських роботах, поширюються соціальні гарантії, включно із правом на пенсійне забезпечення, виплату допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

У разі неможливості надати підходящу роботу державна служба зайнятості за бажанням молодих фахівців направляє їх на перепідготовку з метою подальшого працевлаштування за набутою новою спеціальністю чи професією.

Якщо випускник за його згодою переводиться на роботу до іншого підприємства, установи, організації, цим підприємством, установою, організацією йому видається нове направлення на роботу. За випускником у цьому разі зберігаються всі права і обов'язки молодого фахівця. Випускникам, які закінчили вищі навчальні заклади з відзнакою, за рішенням замовника може встановлю-

ватися вища заробітна плата в межах схеми посадових окладів.

Випускники, які одержали направлення на роботу до іншої місцевості, а також члени їхніх сімей забезпечуються житлом згідно із законодавством. Випускники, яких не було забезпечено житлом згідно з угодою і які продовжують працювати за призначенням після закінчення визначеного терміну, мають право на позачергове одержання житла незалежно від терміну роботи за цим призначенням. У разі ліквідації підприємства, установи, організації право на позачергове одержання житла забезпечується згідно із законодавством.

Чи можливе розірвання угоди з ініціативи випускника або з ініціативи замовника?

Розірвання випускником угоди допускається з таких поважних причин:

- у разі встановлення інвалідності I або II групи, внаслідок чого випускник не може виїхати на роботу за призначенням;
- за встановлення інвалідності I або II групи у дружини (чоловіка) випускника, одного з батьків (або осіб, які їх замінюють) випускника;
- якщо випускник — вагітна жінка, мати або батько, які мають дитину віком до трьох років або дитину, яка згідно з медичним висновком потребує догляду (до досягнення нею шестирічного віку), одинока мати або батько, які мають дитину до чотирнадцяти років або дитину-інваліда;

• у випадку проходження чоловіком (дружиною) військової служби (крім строкової), зокрема за контрактом, на посадах рядового, сержантського й старшинського складу, прапорщиків, мічманів та офіцерів у Збройних Силах, Внутрішніх військах МВС, Державній прикордонній службі, Службі безпеки, а також інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України, та служби в органах внутрішніх справ поза місцем розташування замовника;

• у разі вступу до вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації для випускників вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

Розірвання угоди з ініціативи замовника допускається у разі:

- неможливості надання випускникові роботи за спеціальністю згідно з медичним висновком (якщо медичний огляд для прийняття на роботу відповідно до законодавства є обов'язковим) або висновком медико-соціальної (експертної) комісії;
- банкрутства замовника.

Література

1. Законодавство України про працю [Текст] / Упоряд. І.В. Зуб. — 2-ге вид., допов. — К.: А.С.К., 2002. — 304 с.
2. Законодавство України про освіту. Збірник законів [Текст]. — К.: Парламентське вид-во, 2002. — 159 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України Про порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням, від 22 серпня 1996 р. № 992. К. // <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України [Текст] // Директор школи: 2000. — № 8.

«ШКІЛЬНИЙ СВІТ» пропонує

ТЕСТУВАННЯ УЧНІВ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Цей посібник буде корисний учителям та керівникам шкіл, які мають мужність впроваджувати інновації та бажання до професійного зростання. Коло читачів — студенти педагогічних навчальних закладів і всі, хто цікавиться питаннями сучасної шкільної освіти та прагне зробити її кращою.

Щоб замовити книжку, зателефонуйте у видавництво за тел.: 044 284 24 50 або надішліть sms-повідомлення такого змісту: «Хочу замовити книжки» на номер 067 408 84 73, і ми вам передзвонимо

Всесвітня історія

СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ», 3-й НОМЕР МІСЯЦЯ

Виходить раз на місяць
обсягом 24 шпальти

Передплатний індекс — **91814**

Передплатити можна у будь-якому відділенні зв'язку за «Каталогом видань України» на 2011 рік